

Ýurtlar çökýär!

ahlakсызlykdan

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýurtlar ahlakсызlykdan çökýär! ÝURLAR AHLAKSYZLYKDAN ÇÖKÝÄR!

Siwilizlenen jemgyýetler düzgün-tertiplere görä ýaşaýar. Durmuşyň her ugrunda, öýde, köçede, okuw jaýlarynda, iş ýerlerinde, syýasatda, söwda, hatda uruşda-da eýerilmeli düzgün-tertipler bar. Düzgün-tertipleriň bozulşynyň ýa-da eýermegiň görkezijisi ahlagyň derejesini görlesýär. Adam erk-eradasyny ösdürip bilmedik bolsa (Gurhan muňa garry, saýlap biljek ukyp diýýär) düzgün-tertibi äsgermän, sylanyşyksyz, egoist, narsisist häsiýetlerini görkezýär.

Utanç-haýa duýgusyndan binesip adamlar elinden gelýänugelmeyän işini görkezjek bolup jan edýärler. Jemgyýetiň garyp gatlagynyň janyny ýakýarlar. Olaryň görkezýän zatlarynyň çeşmesi näbelli bolsa ýa-da bikanundygy görnetin görnüp duran holsa, giň köpçülik gatlaklarynyň arasynda ýykgyňçylykly täsiriň döremegine sebäp bolýarlar.

Ahlagyň aýnasy bolan söz we hereket jemgyýeti şekillendirýär. Ahlagy gözəl adamlardan ybarat jemgyýetler güýçli jemgyýetlerdir. Adamlaryň üstünlikde biri-birinden tapawudy ahlak zeminindedir: «Üstünligiň iň belendi gözəl ahlakdyr».

Elbetde, hemmeleriň ambisiýasy bar, emma Bernard Şounyň aýdyşy ýaly: «Ahlagymyz ambisiýalarymyza ygtyýarlyk edýär». Ahlagy gowşak adamlar bolsa gara nebisleriniň, egolarynyň yzyndan

hars urýar. Şeýle häsiýet jemgyýetde köpelip ugrasa, hemmeler zyýan çekýär – ahlagyň ýok ýerinde kanun boş kagyzyň ýüzündäki formal namadan ybarat gury owazdyr. Siseron «Ýurtlar pulsuzlykdan däl-de, ahlakсыzlykdan çökýär» diýipdir.

- **Ahlak bilen söwdanyň gatnaşygy**

Ahlak bir jemgyýetiň binýadydyr, söwda ahlagy şol binýadyň kerpijidir.

Gurhanda «Mallaryňyzy haksyz we haram ýollar bilen araňyzda alşyp-berşip iýmäň» diýilýär. («Nisa» süresi, 29) Bärde ölçeğ halal ýa-da haram gazanç hakda aýdylýar. Halal işläp, halal gazanýan ahlakly adamlaryň «söwdanyňam, alyş-berişiniňem olary Allany ýat etmezlige sebäp bolup bilmejekdigini», ýagny halallyklaryna çirk ýetirmejekdiklerini aýdýar.

Ynanjyň ýa-da dinleriň maksady adamlary biri-birinden goramakdyr. Şonuň üçinem din diňe adamlara ýüzlenýär, olaryň gatnaşyklaryny sazlaýar. Biri-birlerine we jemgyýete zyýan ýetirmekleriniň önüni aljak bolýar. Allatagala söwdagärlere seslenende «Ölçän wagtyňyz doly we dogry ölçäň» diýip («Isra» süresi, 35), düzgün-tertibe, ýagny, ahlak kadalaryna eýerilmegini talap edýär.

Haram gazanç etmek – näme edýändigini doly bilmezden başga adamlaryň hakyndan ogurlamakdyr. Mätäç adamlaryň jübüsine girip iň soňkuja puluny almak, peýdakeşlik, korrupsiýa, eden-etdilik, bikanun edinilen pullary daşary ýurt banklarynda gizlemek, narkotiki serişdeleriň söwdasy, salgytdan we

sadakadan toplanan pullary iýmek – şol pullaryň halkdan ogurlanmagy diýmekdir. Bulam az bolýan ýaly, ogurlykdan toplanan baýlygy, lellim we hetden aşýan durmuşy mediýada adamlara göz edip görkezmek ahlaksyzlygyň gelip ýeten iň soňky derejesidir.

Bir tarapda otuz ýaşap-ýaşamanka edinen baýlygyny güjeňläp, it ýaly soýulyp talanan pensioneri, işsizi, iň pes aýlyk hakyna ölmez-ödi ýaşap ýörenleri bir apbasyça görmeýänler, beýleki tarapda pulsuzlykdan ýaña girip bilen ýokary okuw jaýynyň gapysyndan ädip bilmeýän, umumyýaşayyş jaýlarynda ýatmaga ýeri bolmadyk, dini jemagatlaryň toruna düşen, alaçsyz, umumyýaşayyş jaýlarynda bolubam iýmäge çörek tapmaýan, okuw gutaransoňam işe girip bilmeýän, şoň üçinem öz janyna kast edýän ýaş oglan-gyzlar bar.

Az salymyň içinde bular ýaly ummasyz baýlyga nädip ýetilýär. Muny mazaly öwrenmek gerek. Ahlak diňe puly diňe nireden ýonandygy näbelli (!) adamlara gerek bolman, eýsem olara bu mümkinçiligi bermezlige borçly adamlara-da gerek. Ýogsam bolmasa, bu ýurt öňküsinden has beter çökmegini, garyplaşmagyny dowam etdirer.

Aýşe SUJU.

«SÖZCÜ» gazetini, 06.11.2023 ý. Publisistika